

DRŽAVLJANSKA IN DOMOVINSKA KULTURA IN ETIKA

8. Razred OŠO

Šolsko leto 2018/2019

- <https://www.youtube.com/watch?v=j8r1GBoAZQ>
U

ŽIVLJENJE V SKUPNOSTI: DRUŽINA, DRUŽBENE SKUPINE, DRŽAVA

○ Osebna identiteta

„Kdo si?“ je vprašanje o osebni identiteti. Identiteta je VSE kar povemo, ko nas nekdo vpraša, kdo smo. Predstavimo se z imenom in priimkom, uradnim osebam se predstavimo tudi z uradnim dokumentom.

Na osebni izkaznici so zapisani nekateri najpomembnejši podatki o posameznikovi identiteti, npr. ime in priimek, naslov, državljanstvo, spol, EMŠO ipd.

-> vse to je naša URADNA osebna identiteta

- Vsak izmed nas pa je **ENKRATNO** človeško bitje. Kaj to pomeni za vas?
- Naše sposobnosti, misli, želje, čustva, potrebe, cilji, ... se razlikujejo od vseh drugih ljudi.
- Je tudi to, da si dekle ali fant, del tvoje identitete?
- Na deklice in dečke, torej po spolu, smo razdeljeni že ob rojstvu, kasneje v otroštvu pa se razlikovanje med spoloma spodbuja z igračami, oblekami, oglasi na TV ipd.
- Ženskam in moškim se v RS pripisujejo drugačne lastnosti kot v Egiptu ali Tuniziji. Kakšne?

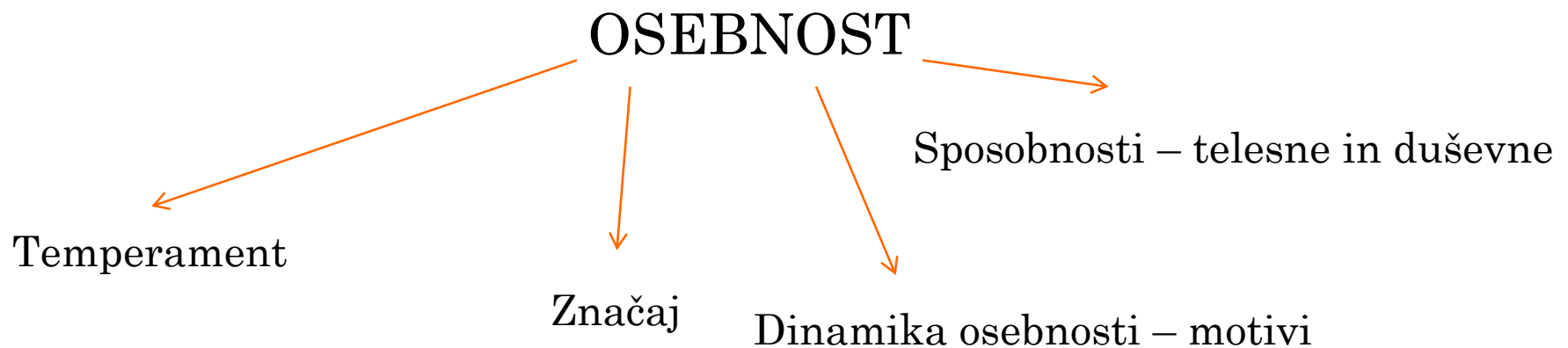

- <https://www.youtube.com/watch?v=Yz7n09i8dd8&t=27s>

0:21, 0:52, 3:02

- To kar smo, se ne odraža le preko naše zunanosti, ampak predvsem iz naše notranosti.

Osebnost se oblikuje postopoma v življenju, najbolj pa je ta proces intenziven v obdobju odraščanja.

Človeka pa tudi pomembno določa družbeno okolje v katerem živi – torej **družba**.

DRUŽBA IN DRUŽBENE SKUPINE

- Kako bi odgovorili na vprašanje ‚**Kaj je družba?**‘
  - družba je celota, sistem medsebojnih odnosov, položajev in vlog posameznikov in posameznic v njem
  - v družbi ljudje zadovoljujemo svoje potrebe, se po njej gibljemo in se razvijamo
  - Družba je torej širok pojem, ki vase vključuje številne **družbene skupine**.
- Družbeno skupino tvorijo določeni predstavniki družbe, ki jih povezujejo enaki interesi.
- Lahko govorimo o ekonomskih skupinah (podjetja), družinsko-sorodstvenih skupinah, verskih skupinah (cerkev, mošeje, sinagoge, sekte, ...)

- Med člani in članicami iste družbene skupine, se navadno razvije občutek **skupne pripadnosti**.
- Prav tako člane in članice družbene skupine družijo ista **stališča** in **vrednote**, upoštevajo enake **družbene norme** in drug od drugega pričakujejo **določeno ravnanje**.
- Glede na vrsto odnosov, ki se stkejo v družbenih skupinah, pa razlikujemo med **primarnimi** in **sekundarnimi** družbenimi skupinami.

PRIMARNE DRUŽBENE SKUPINE

- značilni so **osebni, intimni odnosi**
- število članic in članov ni veliko
- med seboj se poznajo, si zaupajo, se spoštujejo in si nudijo podporo
- članstvo v takšni skupini daje posamezniku občutek varnosti v odnosu do zunanjega sveta
- značilni primeri primarnih družbenih skupin so **družina, partnerska in ljubezenska razmerja, prijateljska razmerja, vrstniška skupina, soseščina**
- **Temne plati** primarnih družbenih skupin?

SEKUNDARNE DRUŽBENE SKUPINE

- to so navadno večje družbene tvorbe
- vsi člani se navadno med seboj niti ne poznajo
- prevladujejo **neosebni, formalni odnosi**
- ljudje se vanje vključujejo zaradi **posebnih interesov in ciljev**
- značilni primeri takšnih skupin so **podjetja, šole, politične stranke, poklicna združenja, različna društva (društva upokojencev, študentska društva ipd.)**
- takšne skupine imenujemo tudi **organizacije**, saj ima vsak točno določen položaj in vlogo
- za vstop v takšno družbeno skupino so potrebni posebni **vstopni pogoji**

Društvo upokoencev

Družina

Ljubezenski par

Nogometno moštvo

DRUŽBENA NEENAKOST

- Ljudje se med seboj razlikujemo tudi po tem, kakšno vlogo v družbi opravljamo.
- Glede na vlogo, ki jo opravljamo so nam razdeljene različne količine **družbenih dobrin**, ki so:
  - **premoženje in dohodki**, s katerimi je določeno ekonomsko stanje osebe
  - **družbena moč**, ki pomeni možnost, da nekdo uveljavi svojo voljo kljub nasprotovanju
  - **družbeni ugled**, ki pomeni spoštovanje in priznanje

- Različno razporejene družbene dobrine povzročajo **družbeno neenakost**.
- Ljudje s podobno razdeljenimi družbenimi dobrinami tvorijo **družbeni sloj**.
- Različni družbeni sloji pa povzročajo **družbeno slojevitost – rzslojenost družbe na višje in nižje sloje**.
- Ko smo rojeni v določeni družbeni sloj, nam je s tem podan **status**, ki ga imamo v družbi, ta pa je lahko **pripisan** ali **pridobljen**.

- O **pripisanem statusu** govorimo takrat, ko posameznik nanj ne more vplivati, npr. družinsko poreklo, rasa, verska pripadnost, spol, okolje v katero je rojen ipd. (npr. biti črne polti v ZDA še vedno pomeni oviro pri doseganju višjega statusa)
- O **pridobljenem statusu** pa govorimo, ko je ta odvisen od osebnih naporov, zaslug, znanja, sposobnosti, delavnosti, prizadevanj itn.

DRUŽINA

- Je primarna družbena skupina.
- Osnovna enota človeške družbe.
- Člane vežejo bivanjske, sorodne, čustvene, ... vezi.
- Preizkusi se sam in postavi definicijo družine.

- **DEFINICIJA DRUŽINE:** je skupnost najmanj enega odraslega in najmanj enega otroka.
- **Zakaj je težko zastaviti definicijo?**

TIPOLOGIJA DRUŽIN

- **JEDERNE DRUŽINE**
- **PATRIARHARNE DRUŽINE**
- **MATRIARHARNE DRUŽINE**
- **RAZŠIRJENE DRUŽINE:**
  - **VERTIKALNO RAZŠIRJENE DRUŽINE**
  - **HORIZONTALNO RAZŠIRJENE DRUŽINE**
- **REORGANIZIRANE DRUŽINE**
- **MODIFICIRANE DRUŽINE**

FUNKCIJE DRUŽINE

○ **Socializacijska funkcija**

Primarna socializacija, vzgoja, priprava na življenje

*zapleten proces, v katerih se ljudje prilagajamo družbi, živimo, se vključujemo v družbo in prejemamo njeno kulturo. V tem času prevzamemo tudi norme, ki jih neka določena družba sprejema. Primarna socializacija vpliva tudi na oblikovanje osebnosti.

Dejavniki socializacije: DRUŽINA, šola, mediji, država

○ **Ekonomska funkcija**

Finančna stabilnost, dobrine

○ **Čustvena funkcija**

Ljubezen, skrb, varnost, podpora

O ČEM BOMO GOVORILI?

- Kaj je droga?
- Zakaj mladi jemljejo drogo?
- Odnosi do uživanja drog
- Vrste drog
- Naravne in sintetične snovi
- Dovoljene droge
- Prepovedane droge
- Nevarnosti drog
- Razvoj odvisnosti
- Zaključek

- **KAJ JE DROGA?**
največkrat mislimo na marihuano, heroin, kokain, "ecstasy", LSD itd.
- rastlinskega (tudi živalskega ali rudninskega) izvora,
- uporabljamo v naravni obliki ali pa z njo pripravljamo sestavljena zdravila,
- uporabljamo kot:
  - začimbe (poper, cimet, vanilija ...),
  - poživila (kava, čaj, kakav ...),
  - ali namenjene uporabi v kozmetične namene (eterična olja, maščobe, voski ...).

ZAKAJ MLADI JEMLJEJO DROGE?

- razlogi niso pri vseh enaki,
- iz radovednosti, upornišтва, težav pri vključevanju med vrstnike, želje po ugodju, bežanja pred slabim počutjeem, pritiska vrstnikov, želj po dokazovanju, priložnosti, bolečine ...
- mladostnik se za drogo odloči običajno zavestno
- najpogostejši vzroki:
  - okolje
  - neurejena družina

ODNOS DO UŽIVANJA DROG

- **se oblikuje vse življenje,**
- **najpomembnejši zgled so ljudje, s katerimi se mladostnik in mladostnica istovetita,**
- **pri otrocih se izoblikuje odnos, ko sprejema pravilne odločitve na raznih področjih. Vplivajo tudi starši in prijatelji,**
- **zelo pomembno je tudi, da otrok ve, česa si želi,**
- **skupna značilnost zasvojenцев**
  - **nizka raven samospoštovanja,**
  - **težave pri prepoznavanju in izražanju čustev,**
  - **zadržana agresivnost,**
  - **težave pri sklepanju in vzdrževanju socialnih stikov.**

VRSTE DROG

☉ glede na izvor in način obdelave:

- naravne droge: opij, konoplja (marihuana, skunk, hašiš), listi koke, halucinogene gobe (rdeča mušnica)
- polsintetične droge: kokain, morfin, heroin,
- sintetične droge: amfetamin, metamfetamin, MDA, MDMA (ecstasy), MDE, LSD. zdravila.

☉ oblika:

- prah,
- zrnca,
- razstopina,
- olje

☉ način uživanja:

- vbrizgavanje,
- vdihavanje,
- njuhanje in
- uživanje oralno ali rektalno.

DOVOLJENE DROGE

- kofein,
- tobak,
- alkohol,
- hlapne snovi (opajala),
- zdravila.

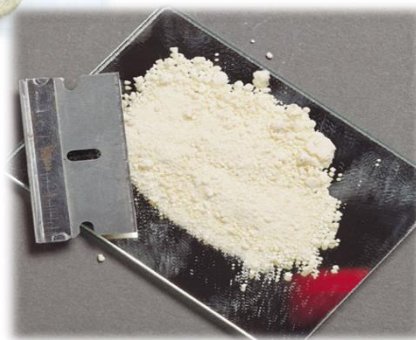

PREPOVEDANE DROGE

- marihuana in THC
- LSD

- kokain

- Opij - morfin,
heroin

NEVARNOSTI DROG

- prevelik odmerek (overdose),
- pregretje ali vročinski udar,
- možganski edem (oteklina možganov),
- odpoved srca,
- srčni infarkt,
- možganska kap,
- odpoved ledvic,
- odpoved jeter,
- zastonj dihanja,
- dehidracija.

RAZVOJ ODVISNOSTI

- **1. FAZA EKSPERIMENTIRANJA**
- radovednost, hrepenenje po nevarnostih, pritisk vrstniške skupine
- droge zaradi potrditve v družbe,
- značilnosti:
  - uporniško vedenje do staršev ,
  - hitro menjavanje razpoloženja,
  - prostaško izražanje,
  - neodgovornost do raznih obveznosti in pouka,
  - redko se pojavijo telesne spremembe.
- starša navadno ne zaznata ničesar,
- zahrbtnega učinkovanja droge se mladostnik ne zaveda
- zanj bolj pomembno vzburjenje kot sam učinek drog,
- lahko dostopne.

2. FAZA SOCIALNE RABE

- mladostniki se želijo zgledovati po skupini vrstnikov,
- zaznavajo spremembe,
- lahko vzamejo prevelik odmerek,
- za opozorilna znamenja se ne menijo,
- socialno rabo drog skrivajo pred odraslimi,
- v tej fazi droge že kupujejo, a jih jemljejo le občasno (ob koncu tedna),
- pred starši, učitelji in staro družbo skušajo ohraniti prejšnjo podobo,
- v družbi prijateljev, ki jemljejo droge, se povsem spremenijo,
- od staršev se oddaljijo,
- marsikdo je še vedno uspešen v šoli (mislí, da jemanje drog obvladuje),
- umaknejo se v svojo sobo in k poslušanju glasbe,
- prvi znaki amotivacijskega sindroma:
  - lažja depresija,
  - izguba interesov,
  - pomanjkanja vsakršne motivacije.

3. FAZA INSTRUMENTALNE RABE

- uživalec pridobiva izkušnje, kako droga vpliva na vedenje in čustvovanje,
- pomembno je ugotoviti motiv za uživanje drog,
- pri jemanju iz hedonističnih (užitkarskih) nagibov
  - gre za iskanje ugodja,
  - želje po boljšem počutju in
  - bolj sproščenem vedenju.
- pri pozitivnih izkušnjah se pojavi potreba po ponovnem jemanju,
- negativnih izkušenj ni veliko,
- okolica uživanje že prepoznava, vedenje je drugačno,
- šolski uspeh se poslabša,
- otrok se upira družinskim pravilom.

